

Armut Dibine Düşmeyince

Anne Babalar, Çocuklar ve Kimlik Arayışı

Andrew Solomon New York doğumludur. Yale Üniversitesi'nden 1985'te onur derecesiyle İngiliz edebiyatı diploması ve daha sonra Cambridge Üniversitesi'ne bağlı Christ College'dan İngiliz edebiyatı yüksek lisans diploması aldı. Halen Cambridge Üniversitesi'nde psikoloji doktorası yapmaktadır.

Annesinin kanserle mücadelesini izlerken kimliği değişen bir adamı anlattığı ilk romanı *A Stone Boat* (Faber, 1994) ülke çapında çok satan kitaplar arasına girdi, *Los Angeles Times*'in İlk Kurmaca Eser yarışmasında ikincilik ödülü aldı ve daha sonra beş dilde yayımlandı.

Çok çeşitli konulardaki yazılarıyla 1993'ten 2001'e kadar *New York Times Magazine*'e katkıda bulunan Solomon, *New Yorker* için de aralıklarla makaleler yazmıştır. Bu gazetecilik uğraşı depresyon, Sovyet sanatçıları, Afganistan'ın kültürel canlanması ve Libya siyaseti gibi birçok konuyu kapsamaktadır. Solomon LGBT hakları, ruh sağlığı, eğitim ve sanat alanlarında bir aktivist ve yardımseverdir. Gey evliliği üzerine makaleleri *New Yorker*, *Newsweek*, *Advocate* ve *Anderson Cooper 360°* dergilerinde çıkmıştır.

Solomon Yale Psikiyatri Bölümü Lezbiyen, Gey, Biseksüel ve Trans-Cinsiyetli Ruh Sağlığı Merkezi'nin özel danışmanıdır; Michigan Üniversitesi Depresyon Merkezi'nin, Columbia Psikiyatri Bölümü'nün ve Cold Spring Harbor Laboratuvarı'nın yönetim kurulundadır. Ruh sağlığı alanına katkılarından dolayı 2008'de Biyolojik Psikiyatri Derneği'nin İnsancılık Ödülü'nü, 2010'da Beyin ve Davranış Araştırmaları Vakfı'nın Üretken Hayatlar Ödülü'nü almıştır. Ayrıca Yale Üniversitesi'ne bağlı Berkeley College'da ders vermektedir; New York İnsan Bilimleri Enstitüsü'nün ve Dış İlişkiler Konseyi'nin üyesidir.

Kitabı *The Noonday Demon: An Atlas of Depression* (Depresyon Atlası) kurmaca dışı dalda 2001 Ulusal Kitap Ödülü'nü kazanmış, 2002 Pulitzer Ödülü'nün son seçmesine kalmış ve *London Times* dergisince on yılın en iyi yüz kitap listesine alınmıştır.

Çifte vatandaşlığa sahip bir kişi olarak, New York'ta ve Londra'da eşiyile ve oğluyla birlikte yaşamaktadır.

Nurettin Elhüseyni (Silvan/Diyarbakır, 1954). Darüşşafaka Lisesi ve Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi mezunu. *AnaBritannica*'da yazı kurulu üyesi ve çeşitli yayın kuruluşlarında editör olarak çalıştı. Halen serbest çevirmenlik ve araştırmacılık yapıyor. Çevirdiği kitaplardan bazıları: *Polonya Günlüğü* (Metis, 1985); *Kahve ve Kahvehaneler*, Ralph S. Hattox (Tarih Vakfı, 1996); *Çatışan Kültürler*, Bernard Lewis (Tarih Vakfı, 1999); *İslam Sanatı ve Mimarisi*, Peter Delius (Literatür, 2007); *Türkiye'nin Kadınları ve Folklorik Özellikleri*, Lucy Garnett (Oğlak, 2009); *Mitoloji - Kolektif* (NTV, 2009); *Gezgin Şölen* (YKY, 2010); *Demokrasi Neye Yarar?* (YKY, 2010); *Solan Akdeniz: 1550-1870 / Coğrafi-Tarihsel Bir Yaklaşım*, Faruk Tabak (YKY, 2010); *Gezgin Şölen: Gıda Küreselleşmesinin On Bin Yılı*, Kenneth F. Kiple (YKY, 2010); *Canavarlar Garip Yaratıklar Kitabı*, Christopher Dell (YKY, 2010); *Karanlıkta Fısıldaşanlar: Stalin Rusya'sında Özel Yaşam*, Orlando Figes (YKY, 2011); *İmparatorluk: Britanya'nın Modern Dünyayı Biçimlendirmesi*, Niall Ferguson (YKY, 2011); *1000 Muhteşem Resim* (YKY, 2012); *Uygarlık: Batı ve Ötekiler*, Niall Ferguson (YKY, 2012); *Kırım: Son Haçlı Seferi*, Orlando Figes (YKY, 2012); *Yollar Ayrılırken*, Timur Kuran (YKY, 2012); *Sarayın İmgeleri: Osmanlı Sarayının Gözüyle Resimli Tarih*, Emine Fetvacı (YKY, 2013); *I. Dünya Savaşı'nda Rusya'nın Rolü*, Sean McMeekin (YKY, 2013); *Ölümsüzlük Kurulu*, John Gray (YKY, 2013); *Yirminci Yüzyıl Üzerine Düşünceler*, Tony Judt (YKY, 2013); *Haberini Alayım, Yeter: Gerçek Bir Gulag Aşk Hikâyesi*, Orlando Figes (YKY, 2013); *Stalingrad*, Antony Beevor (YKY, 2014); *Fikirler Tarihi: Ateşten Freud'a*, Peter Watson (YKY, 2014); *Komünist Ufuk*, Jodi Dean (YKY, 2014); *Berlin'in Düşüşü: 1945*, Antony Beevor (YKY, 2015); *Tarihi İcat Eden Adam: Herodotos'la Seyahatler*, Justin Marozzi (YKY, 2015); *18. Yüzyılda Avrupa'da Türk Modası: Turquerie*, Haydn Williams (YKY, 2015); *Sfır Yılı [1945'in Tarihi]*, Ian Bruma (YKY, 2015).

ANDREW SOLOMON

Armut Dibine Düşmeyince

Anne Babalar, Çocuklar ve Kimlik Arayışı

Çeviren
Nurettin Elhüseyni

YAPI KREDİ YAYINLARI

Yapı Kredi Yayınları - 4648
21. Yüzyıl Kitapları - 3

Armut Dibine Düşmeyince - Anne Babalar, Çocuklar ve Kimlik Arayışı / Andrew Solomon
Özgün adı: **Far From The Tree - Parents, children and the search for identity**
İngilizceden çeviren: **Nurettin Elhüseyni**

Kitap editörü: **Derya Önder**
Düzeltili: **Fahri Güllüoğlu - Filiz Özkan**

Kitap tasarımı: **Mehmet Ulusel**
Grafik uygulama: **Akgül Yıldız**

Baskı: Mega Basım Yayın San. ve Tic. A.Ş.
Cihangir Mah. Güvercin Cad. No: 3/1 Baha İş Merkezi
A Blok Kat: 2 34310 Haramidere / İstanbul
Telefon: (0 212) 412 17 00
Sertifika No: 12026

Çeviriye temel alınan baskı: Vintage, Londra, 2014
1. baskı: İstanbul, Mayıs 2016
ISBN 978-975-08-3676-3

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., 2014
Sertifika No: 12334
Copyright © 2012, Andrew Solomon

Bütün yayın hakları saklıdır.
Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
Kemeraltı Caddesi Karaköy Palas No: 4 Kat: 2-3 Karaköy 34425 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 (pbx) Faks: (0 212) 293 07 23

<http://www.ykykultur.com.tr>
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
İnternet satış adresi: <http://alisveris.yapikredi.com.tr>

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık
PEN International Publishers Circle üyesidir.

*farklılığı uğruna dünyadaki her türlü ayrımdan
seve seve vazgeçeceğim
John için*

Kusur dediğin bizim cennetimizdir.
Öylesine öfkeyle oturur ki içimize,
Hemen görülür o yakıcılıktaki zevk
Kusurlu sözlerde ve inatçı seslerde.

Wallace Stevens, “İklimimizin Şiirleri”*

* Bkz. *The Collected Poems of Wallace Stevens* (1990), s. 193-194.

İÇİNDEKİLER

- I Oğul • 13
- II Sağırlar • 56
- III Cüceler • 115
- IV Down Sendromu • 163
- V Otizm • 209
- VI Şizofreni • 277
- VII Engelliler • 331
- VIII Harika Çocuklar • 377
- IX Tecavüz • 443
- X Suça Yatkınlık • 498
- XI Trans-Cinsiyet • 555
- XII Baba • 627
- Teşekkür • 651
- Notlar • 655
- Bibliyografya • 760
- İzinler • 830
- Dizin • 831

ARMUT DİBİNE DÜŞMEYİNCE

I Oğul

Üreme diye bir şey yoktur. İki kişi bebek sahibi olmaya karar verdiğinde, bir üretme eylemine girişir; bu uğraş için (o iki kişinin birbirine bağlanmakta olduğu imasıyla) *üreme* sözünün yaygın biçimde kullanılması, olsa olsa boylarından büyük işe kalkışmalarından önce, anne baba adaylarının içlerini rahatlatmaya dönük bir örtmecedir. Kavramın böylesine çekici görünmesini sağlayan bilinçaltı hayallerimizde hoşumuza giden şey, kendine özgü kişiliğe sahip birinin değil, çoğu kez kendi varlığımızın hep yaşayacağını görmektir. Bencil genlerimizin ileriye aktarılışını umduğumuz için, alışılmamış gereklerle karşımıza çıkan çocuklara birçoğumuz hazırlıksız yakalanırız. Ebeveynlik bir anda bizi bir yabancıyla kalıcı bir ilişkinin ortasına atıverir ve olumsuzluk esintisi güçlendikçe, o yabancı bize daha da garip gelir. Çocuklarımızın yüzlerinde ölmeyeceğimizin güvencesini görmeye bel bağlarız. Tanımlayıcı nitelikleriyle bu ölümsüzlük hayalini yok eden çocuklar belirli bir sarsıntıdır; onları bizdeki en iyi yönleri yansıttıkları için değil, oldukları gibi sevmek durumunda kalmak bize bir hayli ağır gelir. Kendi çocuklarımızı sevmek, hayal gücümüzü çalıştırmayı gerektirir.

Gelgelelim, antik toplumlarda olduğu gibi, modern toplumlarda da etle tırnak ayrılmaz. Başarılı ve bize bağlı çocuklardan daha fazla sevindirici çok az şey vardır ve çok az durum, insanın evladı tarafından hayal kırıklığına uğratılmasından veya reddedilmesinden daha kötüdür. Çocuklarımız bizimle bir değildir: Atavistik genler ve çekinik özellikler taşırlar; denetimimiz ötesindeki çevresel uyarılara başından itibaren maruz kalırlar. Oysa biz çocuklarımızla birizdir; metamorfoza cesaret edenler ebeveyn olma gerçeğinden hiç kurtulamazlar. Psikanalist D. W. Winnicott bir yerde şöyle demişti: “Bebek diye bir şey yoktur; yani bir bebeği tarif etmeye koyulduğunuzda, bir *bebeği ve birini* tarif etme durumuna düşersiniz. Bebek tek başına var olamaz; temelde bir ilişkinin parçasıdır o.” Çocuklarımız bize benzedikleri ölçüde, en değerli hayranlarımız olurlar; bizden farklılaştıkları ölçüde ise, en hararetili aleyhtarlarımız olabilirler. Başından itibaren bizi taklit etmeleri yönünde onları özendiririz ve hayatın en köklü iltifatı olabilecek şeyin özlemine çekeriz: Onların bizim değer sistemimize göre yaşamayı seçmeleri. Birçoğumuz anne babamızdan farklı olmakla gurur duyarken, kendi çocuklarımızın bizden farklı olmasından sonsuz üzüntü duyarız.

Kimliğin kuşaktan kuşağa aktarılması nedeniyle, çoğu çocuk kendi anne babasıyla en azından bazı özellikleri paylaşır. Bunlar *dikey* kimliklerdir. Nitelikler ve değerler, kuşaklar boyunca yalnız DNA zincirleri yoluyla değil, ortak kültürel normlar yoluyla da ebeveynenden çocuğa aktarılır. Örneğin, etnik köken dikey bir

kimliktir. Beyaz olmayan çocuklar genelde beyaz olmayan anne babalardan olur; cilt pigmentasyonunun genetik gerçeği, beyaz olmayan kişiye özgü bir benlik bilinciyle birlikte kuşaklar boyunca aktarılır, her ne kadar o benlik bilinci her kuşakta değişikliğe uğrasa bile. Dil genellikle dikeydir çünkü Yunanca konuşan çoğu kimse kendi çocuğunu da Yunanca konuşacak şekilde yetiştirir; çocuğun daha sonra buna farklı bir tını katması ya da çoğu zaman başka bir dili konuşması elbette söz konusu olabilir. Din bir dereceye kadar dikeydir: Katolik anne babalar genelde Katolik çocuklar yetiştirirler ancak çocukları dinsizliğe dönebilir ya da başka bir dine geçebilir. Göçmenler dışında, uyrukluk da dikeydir. Sarışınlık ve miyopluk sıklıkla ebeveynden çocuğa aktarılır ama çoğu durumda kimliğe önemli bir temel oluşturmaz; sarışınlık oldukça sıradandır ve miyopluk kolayca düzeltilebilir.

Ne var ki çoğu kez anne babasına yadırgatıcı gelen içkin ya da edinilmiş özelliğe sahip biri, kimliğini bir akrana grubundan alır. Bu *yatay* bir kimliktir. Böyle yatay kimlikler çekinik genleri, tesadüfi mutasyonları, doğum öncesi etkileri ya da bir çocuğun atalarıyla paylaşmadığı değerleri ve tercihleri yansıtır olabilir. Gey olmak yatay bir kimliktir; gey çocukların çoğu heteroseksüel anne babalardan olur ve cinselliklerini akrabalarının belirlemediği durumlarda, gey kimliğini aile dışındaki bir altkültürü gözlemleyerek ve onun içinde yer alarak öğrenirler. Bedensel engel genelde yataydır; deha da öyle. Psikopatlık da çoğu kez yataydır; suçluların çoğu gangsterlerce yetiştirilmez ve içindeki çıyanlığı kendisi yaratır. Aynı şey otizm ve zihinsel engel gibi durumlar için söylenebilir. Tecavülden doğan bir çocuk, duygusal güçlüklerle dünyaya gelir; bizzat yaşadığı travmadan kaynaklansa bile, annesinin bilemeyeceği güçlüklerdir bunlar.

1993'te *New York Times* için sağır kültürünü araştırmakla görevlendirildim. O sırada sağırlığa ilişkin varsayımım onun bir eksiklikten ibaret olduğuydu. İzleyen aylarda kendimi sağır dünyasının içinde buldum. İşitme engelli çocukların çoğu işitebilen anne babalardan olur ve bu anne babalar sıklıkla Sağır olmayanların dünyasında iş görmeye öncelik vererek, sözel konuşmayı ve dudak okumayı kazandırmaya dönük muazzam enerji harcarlar. Böyle davranmakla, kendi çocuklarının eğitiminde başka alanları ihmal edebilirler. Bazı sağırlar dudak okumada ve anlaşılabilir konuşmada iyi olsalar da birçoğu bu beceriden yoksundur; onlar tarih, matematik, felsefe öğrenmek yerine odiyologlarla ve konuşma patolojileriyle birlikte sürgit otururken, yıllar akıp geçer. Birçoğunun ergenlikte sağır kimliğini bulması, büyük bir kurtuluş gibi gelir. Böylece işareti dil olarak geçerli sayan bir dünyaya adım atınca, kendilerini keşfederler. İşitme yetili anne babaların bazıları bu güçlü yeni gelişimi kabullenirken, bazıları onunla mücadele eder.

Gey olmamdan dolayı, durum dikkat çekici ölçüde tanıdık geldi bana. Gey bireyler genellikle çocuklarının heteroseksüellikle daha iyi yaşayacağı kanısını taşıyan ve bazen bu kalıba sığdırmak uğruna onlara azap çektiren heteroseksüel anne babalarının hükmü altında büyürler. Gey kimliklerini ergenlik çağında veya daha sonra keşfedince, büyük rahatlama yaşarlar. Sağırlar üzerine yazmaya

başladığımda, işitme yetisinin tıpkısını bir ölçüde kazandırabilen koklea implantı yeni bir buluştu. Yaratıcıları tarafından korkunç bir kusur için mucizevi deva olarak göklere çıkarılırken, sağır camiasında canlı bir topluluğa yönelik bir soykırım saldırısı olarak esefle karşılanmıştı. Her iki taraf o zamandan beri retorliğini yumuşatmış olsa da koklea implantlarının erken yaşta (ideal olarak bebeklikte) cerrahi yoldan yerleştirilince en etkili sonucu vermesi, dolayısıyla da kararın çoğu kez çocuğun bilinçli bir görüşe varmasından ya da bunu ifade etmesinden önce, anne babalar tarafından verilmesi meseleyi çapraşıklaştırır. Bu tartışmayı izlerken, aynı doğrultuda bir erken işlemin var olması halinde, kendi anne babamın heteroseksüel olmamı sağlamak için buna cesaretle rıza göstermiş olacağını biliyordum. Şimdi bile böyle bir şeyin devreye girdiğinde gey kültürünü büyük ölçüde yok edebileceğine hiç kuşum yok. Böyle bir tehdit fikri beni üzer. Ancak sağır kültürünü anlayışım derinleşince, anne babamda kara cahillik olarak gördüğüm tutumların, sağır bir çocuğumun olmasına göstereceğim tepkiyi andırdığını fark ettim. İlk dürtüm bu anormalliği düzeltmek için elimden geleni yapmak olurdu herhalde.

Derken bir arkadaşın cüce bir kızı oldu. Bu arkadaş kızını daha kısa boylu olması dışında kendini herkes gibi görecektir şekilde yetiştirmesinin mi, ona cüce rol modellerini benimsetmesinin mi, yoksa cerrahi yoldan boy uzatma yollarını araştırmasının mı doğru olacağını kafa yormaya başladı. Bana kafa karışıklığını anlattığında, bildik bir kalıbı gördüm. Sağırarla ortak paydamın farkına varmanın şaşkınlığı içindeyken, şimdi de kendimi bir cüceyle özdeşleştirmekteydim; şen kervanımıza katılmak için başka kimlerin beklediğini merak ettim. Kimlik anlamında geylik, rahatsızlık anlamında homoseksüellikten, kimlik anlamında sağırlık, rahatsızlık anlamında sağırlıktan ve kimlik anlamında cücelik, belirgin bir engelden çıkabildiğine göre, bu sıkıntılı ara yerde başka birçok kategorinin olması gerektiğini düşündüm. Radikalleştirici bir kavrayıştı bu. Kendimi hep oldukça narin bir azınlık içinde görmüş biri olarak, geniş bir dost çevremi bulduğunu birdenbire anladım. Farklılık bizi birleştirir. Söz konusu yaşantıların her biri onlardan etkilenenleri yalnızlaştırabilir; ancak hep birlikte köklü biçimde birbirlerine bağlanan milyonların yer aldığı bir kümeyi oluştururlar. İstisnai-lik yaygındır; tamamen tipiklik nadirdir ve yalnızlık durumudur.

Anne babam nasıl beni yanlış anladıysa, öbür anne babalar da kendi çocuklarını sürekli yanlış anlıyor olsalar gerek. Birçok anne baba kendi çocuğunun yatay kimliğini bir aşağılanma şeklinde yaşar. Bir çocuğun ailesinden belirgin şekilde farklılığı, tipik bir anne babanın en azından ilk başta sağlamakta yetersiz kaldığı bilgiyi, ehliyeti ve tedbirleri gerektirir. Çocuk kendi akranlarının çoğundan da açıkça farklıdır ve dolayısıyla genelde daha az anlayış ya da kabul görür. İstismarcı babalar bedenlen kendilerine benzeyen çocuklarını daha az istismar ederler; zorba bir babanız varsa, dua edin de çehreniz onunkine benzesin. Aileler çocukluk döneminin başından itibaren dikey kimlikleri pekiştirmeye yönelirken, birçok kimse yatay kimliklere karşı çıkar. Dikey kimlikler genellikle saygı duyulan kimliklerdir; yatay kimlikler ise çoğu kez birer kusur olarak ele alınır.

ABD’de halen siyahların birçok dezavantajla karşılaştığı ileri sürülebilir ama siyah anne babaların dünyaya getireceği sonraki çocuk kuşağının düz ve sarı saçlı, yumuşak ciltli olmasını sağlayacak şekilde gen ifadesinin nasıl değiştirilebileceğine dair çok az araştırma vardır. Günümüz Amerika’sında Asyalı, Yahudi ya da kadın olmak bazen insana zorluk yaratır; ancak Asyalıların, Yahudilerin ya da kadınların ellerinden gelirse beyaz Hıristiyan erkek olmalarını öneren kimse çıkmış değildir. Birçok dikey kimlik, insanları rahatsız etse bile, o kimliği taşıyanları homojenleştirmeye kalkışmayız. Gey olmanın dezavantajları böyle dikey kimliklerin dezavantajlarından herhalde daha fazla değildir ama çoğu anne baba öteden beri gey çocuklarını heteroseksüelliğe döndürme peşindedir. Aykırı bedenlerle karşılaşanlar, o bedenleri taşıyanlara nazaran bu durumu genellikle daha ürkütücü bulurlar; ancak anne babalar çoğu kez kendileri ve çocukları için büyük ruhsal bedelle, bu bedensel ayrıklığı normalleştirme telaşına düşerler. Bir çocuğun zihnine (otizm, zihinsel engel ya da trans-cinsiyet nedeniyle) hastalıklı yaftasını vurmak, o zihnin anne babalarda kendi çocuklarının duyduklarından daha fazla rahatsızlığa yol açtığını yansıtıyor olabilir. Düzeltmeye kalkışılan epeyce şeyin olduğu gibi bırakılması belki daha uygundur.

Özürlü uzun süreden beri liberal söylem açısından aşırı yüklü sayılan bir sıfattır; ama yerine geçirilen tıbbi terimler (*rahatsızlık*, *sendrom*, *durum*) kendine özgü sakinlik yaklaşımıyla neredeyse aynı ölçüde aşağılayıcı olabilir. *Rahatsızlık* terimini çoğu kez bir varoluş biçimini kötülemek, *kimlik* terimini ise aynı varoluş biçimini geçerli kılmak için kullanırız. Bu yanlış bir ikiliktir. Fizikte Kopenhag yorumu enerji/madde olgusunu bazen dalga, bazen de parçacık gibi davranan bir şey olarak tanımlar; böylece her ikisi de olduğuna işaret eder ve ikisini aynı anda görememenin insani kısıtlılığımızdan kaynaklandığını varsayar. Nobel Ödülü sahibi fizikçi Paul Dirac, ışığın parçacık yönünde bir soru yönelttiğimizde bir parçacık olarak, dalga yönünde bir soru yönelttiğimizde ise bir dalga olarak görüldüğünü saptamıştır. Benlik meselesi de benzer bir ikiliğe bürünür. Birçok durum hem rahatsızlık, hem de kimliktir; ama birini ancak öbürünü örtbas ettiğimizde görebiliriz. Kimlik siyaseti rahatsızlık fikrini çürütürken, tıp da kimliği devre dışı bırakır. Bu dar yaklaşımla ikisi de eksilir.

Enerjiyi bir dalga gibi anlamakla belli kavrayışlara ve bir parçacık gibi anlamakla başka kavrayışlara varan fizikçiler, elde ettikleri bilgileri bağdaştırmak için kuantum mekaniğine başvururlar. Benzer biçimde, *rahatsızlığı* ve *kimliği* ayrı ayrı incelemek, gözlemin genellikle bu alanların birinde olacağını anlamak ve bağdaştırıcı bir mekanik bulmak zorundayız. İki kavramın birbirine zıt olmak yerine, aynı durumun bağdaşır yönleri olacağı bir sözlüğe ihtiyacımız var. Asıl sorun bireylerin ve yaşamların değerini saptama tarzımızı değiştirmek, *sağlıklılık* konusunda daha evrensel bir kavrayışa varmaktır. Ludwig Wittgenstein, “Bildiklerim kelimelerle ifade edebildiklerimden ibarettir,” demişti. Kelimelerin yokluğu yakınlığı ortadan kaldırır; söz konusu yaşantılar dile açtır.

Bu kitapta anlattığım çocuklarda, anne babalarına garip gelen yatay durumlar var: Sağırılık ya da cücelik; Down sendromu, otizm, şizofreni ya da çoklu

ağır engeller; olağandışılık; tecavüzde rahme düşme ya da suça yatkınlık; trans-cinsiyet. “Armut dibine düşer” bir çocuğun anne babasına benzediği anlamında sıkça kullanılan bir özdeyiştir; böyle çocuklar başka yerlere düşmüş armutlardır – bazıları birkaç bahçe öteye, bazıları dünyanın öbür ucuna. Ancak pek çok aile, ilk başta düşündüğü gibi olmayan çocuklarına hoşgörüyü bakmayı, onları kabullenmeyi ve sonunda yüceltmeyi öğrenir. Daha yirmi yıl önce insan aklının alamayacağı bir ölçüde evlere sızan kimlik siyaseti ve tıptaki ilerleme, bu dönüş-türücü süreci çoğu zaman kolaylaştırır ve kimi zaman da kafa karıştırıcı hale getirir.

Bütün çocuklar anne babalarına şaşırtıcı gelir; belirtilen bu en dramatik durumlar, ortak bir temaya dayalı çeşitlemelerden ibarettir. Bir ilaç tedavisinin özellikleri hakkında onun aşırı yüksek dozlardaki etkisini inceleyerek veya bir inşaat malzemesinin sağlamlığı hakkında onu olağanüstü yüksek sıcaklığa maruz bırakarak nasıl çokça şey öğreniyorsak, aileler içindeki evrensel farklılık olgusunu da bu uç örneklerle bakarak anlayabiliriz. Ayrık çocukların varlığı ebeveyn eğilimlerini abartır; normalde kötü olan anne babalar korkunç anne babalara dönüşürken, normalde iyi olan anne babalar çoğu kez olağanüstü iyi davranır. Tolstoy’un yaklaşımının aksine, farklı çocuklarını reddeden mutsuz ailelerin birçok ortak yan taşıdığı, buna karşılık onları kabullenmeye çalışan mutlu ailelerin birçok bakımdan mutluluğa erdiği görüşümdedir.

Anne baba adaylarının yatay güçlüklerle doğacak çocuklardan kaçınma seçeneklerinin gittikçe artması nedeniyle, böyle çocukları olanların tecrübeleri, farklılığı daha geniş çerçevede anlamamız için kritik önemdedir. Anne babaların bir çocuğa ilk tepkileri ve onunla ilk etkileşimleri, o çocuğun kendine bakışını belirler. Bu anne babalar da geçirdikleri tecrübelerle köklü değişime uğrarlar. Engeli olan bir çocuğunuz varsa, engelli bir çocuğun ebeveyni olursunuz artık; sizinle ilgili başlıca gerçeklerden biri olarak, bu durum başka insanların sizi algılayışına ve yorumlayışına temel oluşturur. Böyle anne babalar genelde karşılıklarına çıkan yeni tuhaf gerçeklikle, alışma ve sevgi sayesinde (çoğu kez kimlik dilini kullanarak) başa çıkıncaya kadar, sapmayı rahatsızlık gibi görürler. Farklılıkla içli dışlı olmak ona uyum sağlamayı güçlendirir.

Bu anne babaların öğrenmeyle vardığı mutluluğu yayımlamak, günümüzde yok olma tehlikesine açık kimlikleri ayakta tutmada hayati bir önem taşır. Onların hikâyeleri hepimiz için insan ailesi tanımını genişletmenin bir yoluna işaret eder. Otistiklerin otizm ya da cücelerin cücelik konusunda ne hissettiklerini bilmek önemlidir. Kendini kabullenme, ideal durumun bir parçasıdır ama ailenin ve toplumun kabullenmesi olmadan, birçok yatay kimlik grubunun maruz kaldığı acımasız haksızlıkları düzeltemez ve yeterli reformu getiremez. Yabancı düşmanlığının etkili olduğu ve kadın, LGBT, kaçak göçmen ve yoksul haklarının çoğunluk desteğine dayalı yasal düzenlemelerle ortadan kaldırıldığı bir dönemde yaşıyoruz. Empatideki bu krize rağmen, evlerde şefkat sürüyor ve profilini verdiğim anne babaların çoğu ayrımsız sevgi gösteriyor. Onların kendi çocukları hakkında olumlu düşünme çizgisine nasıl vardıklarını anlamak, biz

geri kalanlara aynı yolu izleme güdüsünü ve içgörüsünü kazandırabilir. Gözlerinin içine bakarak, çocuğunuzda hem kendinizi, hem de tamamen yabancı bir şeyi görmek ve ardından onun her yönüne istekli bir bağlılığı edinmek, ebeveynliğin özsaygılı ama özgecil coşkusuna varmaktır. Böyle karşılıklı bir ilişkinin sıklıkla ortaya çıkması, ayrıksı bir çocuğa bakamayacağını sanan anne babaların bunu başarabileceğinin farkına sıklıkla varması şaşırtıcıdır. Ebeveynin sevmeye yatkınlığı en yürek paralayıcı şartlarda ağır basar. Dünyada sanılabileceğinden daha fazla hayal gücü vardır.

Çocukken bende disleksi vardı; doğrusu şimdi de kurtulmuş değilim. Her harfe odaklanmaksızın yazmayı hâlâ beceremem ve öyle yazdığımda bile, bazı harfleri atlarım ya da sırasını şaşırıyorum. Bu disleksiye erken fark eden annem, ben daha iki yaşındayken, bana okumayı öğretmeye başladı. Onun kucağında geçirdiğim uzun öğle sonralarında, fonetik antrenmanı yapan bir Olimpiyat sporcusu gibi, kelimeleri hecelemeyi öğrendim; sanki daha sevimli şekiller olamazmış gibi, harfler üzerinde alıştırmaya yapardık. Annem ilgimi canlı tutmak için, bana Winnie-the-Pooh ve Tigger resimlerinin dikildiği sarı keçe kapaklı bir defter verdi; okuma fişleri hazırlardık ve arabada onlarla oyun oynardık. Ben bu ilgi-den keyif alırken, annem bir eğlence anlayışıyla öğretirdi; bu sanki dünyanın en güzel bulmacasıydı, aramızdaki özel bir oyundu. Altı yaşıma girdiğimde, anne babam kaydımı yaptırmak üzere New York kentindeki on bir okula başvurdu ve hepsi de okuma yazmayı asla öğrenemeyeceğim gerekçesiyle beni geri çevirdi. Bir yıl sonra, müdürün ileri okuma becerilerimin, okumayı asla öğrenmeyeceğimi öngören test puanlarını geçersiz kıldığını isteksizce kabullenmesiyle bir okula kaydoldum. Evimizde kalıcı zaferin standartları yüksekti ve disleksi karşısındaki o ilk zafer, nörolojik bir anormalliği sabır, sevgi, zekâ ve iradeyle hezimete uğratışımız belirleyici oldu. Ne yazık ki fark edilen başka bir anormalliğin, yani gey olmamın ürpertici belirtilerini tersine çeviremeyeceğimizi inanmayı zorlaştıran sonraki mücadelelere zemin hazırladı.

İnsanlar geyliğimi ne zaman anladığımı hep sorarlar ve bu bilgiye neden gerek duyulduğunu merak ederim. Cinsel arzularımın farkına varmam biraz zaman aldı. İstedğim şeylerin egzotik ve çoğunluğa aykırı olduğunu öylesine erken kavradım ki ondan önceki bir zamanı hatırlayamıyorum. Yakın dönemdeki çalışmalar ileride gey olacak erkek çocukların daha iki yaşındayken belli türden itiş kakış oyunlarına isteksiz olduğunu göstermiştir; çoğu altı yaşına vardığında, belirgin biçimde cinsiyetiyle uyuşmayan davranışlar sergiler. Birçok dürtümün efemine olduğunu erken kestirebildiğim için, kendimi tanıma yönünde başka eylemlere giriştim. Birinci sınıfta her birimizden gözde yiyeceğimizi belirtmemiz istendiğinde, başka herkes dondurma, hamburger ya da Fransız tostı derken, Doğu 27. Cadde'deki bir Ermeni restoranında ısmarlamayı alışkanlık edindiğim kaymaklı ekmek kadayıfını gururla seçtim. Beyzbol kartı alışverişine hiçbir zaman girmedim ama okul otobüsünde operaların konularını anlatmaktan geri kalmadım. Bunların hiçbiri sevilmemi sağlamadı.

Evde sevilen biriydim ama düzeltmelerin hedefindeydim. Yedi yaşımdayken annemle ve erkek kardeşimle birlikte gittiğimiz Indian Walk Shoes mağazasından çıkmak üzereyken, tezgâhtar hangi renk balonlardan hoşlandığımızı sordu. Kardeşim kırmızı bir balon isterken, ben pembe bir balon istedim. Araya girip pembe balon isteğime karşı çıkan annem, bana gözde rengimin mavi olduğunu hatırlattı. Pembe olanı gerçekten istediğimi söyledimse de onun kızgın bakışı üzerine mavi olanı aldım. Gözde rengimin mavi olmasına karşın hâlâ gey olmam hem annemin etkisini, hem de bu etkinin sınırlarını gösterir. Annem bir keresinde, “Sen küçükken, diğer çocukların hoşlandığı şeylerden hoşlanmazdın ve ben seni kendin gibi olmaya teşvik ettim,” dedi. Yarı ironiyle şunu da ekledi: “Bazen dizgini fazlasıyla serbest bıraktığımı düşünüyorum.” Bazen bende uyanan düşünce ise, dizgini yeterince elden bırakmamış olduğu yönünde. Ama hiç kuşkusuz ikircimli olmakla birlikte, bireyselliğimi teşvik edişi hayatımı şekillendirmiş bulunuyor.

Liberale yakın fikirleri olan yeni okulum karma bir düzeni öngördüğünden, sınıfımızda burslu okuyan ve çoğunlukla birbirleriyle kaynaşan birkaç siyah ve Latin asıllı çocuk vardı. Oradaki ilk yılmda, Debbie Camacho adlı bir Latin kız Harlem’de yaş günü partisi verecekti ve New York’taki özel eğitimin mantığından bihaber anne babası, mezunlar gününe denk gelen hafta sonunu seçmişti. Annem yaş günü partime hiç kimsenin katılmaması halinde ne hissedeceğimi sorarak, oraya gitmem için ısrar etti. Böyle uygun bir mazeret olmasa bile, sınıftaki birçok çocuğun partiye katılmış olacağından kuşkuluyum; sonuçta kırk kişilik sınıftan partiye giden sadece iki beyaz çocuk çıktı. Açıkçası orada olmak beni dehşete düşürdü. Yaş günü kutlanan kızın kuzenleri beni dansa kaldırmaya çalıştı; herkes İspanyolca konuşuyordu; alışık olmadığım için bende bir tür panik atak uyandıran kızartma yemekler vardı. Eve gözyaşları içinde döndüm.

Birkaç ay sonra yaş günü partisi veren Bobby Finkel benim dışımda bütün sınıfı davet ettiğinde bile, herkesin Debbie’nin partisine gitmekten kaçınışı ve benim arkadaşlarımla sevilmeişim arasında hiçbir paralellik kurmadım. Annem herhalde bir yanlışlık olduğu varsayımıyla oğlanın annesine telefon açtı; Bayan Finkel oğlunun benden hoşlanmadığını ve partisinde beni istemediğini söyledi. Annem partinin verileceği gün beni okuldan alarak hayvanat bahçesine ve Old-Fashioned Mr. Jennings pastanesinde sıcak çikolatalı dondurma yemeye götürdü. Benim adıma annemin ne kadar incindiğini ancak geriye dönüp bakınca kafamda canlandırıyorum; benim incinişimden ya da bunu çaktırdığım düzeyden daha büyük bir incinmeydi bu. Onun bu yumuşaklığının dünyadaki aşağılamaları telafi etmeye dönük bir çaba olduğunu o zaman tahmin edemedim. Anne babamın gey oluşumdan duyduğu rahatsızlığı düşündüğümde, kırılma noktalarının annemi ne kadar kırılğan kıldığını ve canımızın istediği gibi davrandığımız yönünde bir rahatlatmayla üzüntümün önüne geçmeyi ne kadar çok istediğini anlayabiliyorum. Pembe balonu yasaklayışı kısmen koruyucu bir jest gibi olsa gerek.

Annemin Debbie Camacho’nun yaş günü partisine gitmemi sağlamış olmasından memnunum; çünkü bunun yapılacak doğru şey olduğu ve o zaman an-

layamamış olsam bile, yetişkinlikte kendi durumumu sindirmemi ve mutluluğu bulmamı sağlayan bir hoşgörü tutumunun başlangıcı olduğu kanısındayım. Kendimi ve ailemi liberal ayrıksılığın fenerleri gibi sunmak çekici olsa da pek öyle değildik. Gittiğim ilkokulda Afrika asıllı Amerikalı bir öğrenciyi, sosyal bilgiler kitabımızdaki bir resimde Afrika saz kulübesinde görülen bir kabile çocuğuna benzediğini ileri sürerek alaya almıştım. Bunun ırkçılık olduğu aklımın ucundan geçmemiştir; bana eğlenceli ve belli belirsiz doğru gibi gelmişti. Büyüdüğümde bu davranışımı derin pişmanlıkla hatırladım ve söz konusu kişi beni Facebook'ta bulduğunda, ondan bolca özür diledim. Okulda gey olmanın kolay olmayışının ve karşılaştığım önyargıyı başkalarına yönelik önyargıyla dışavurumunun tek mazeretimi olduğunu söyledim. Özrümü kabul etti ve kendisinin de gey olduğunu belirtti; her iki önyargının böylesine işlediği bir ortamda ayakta kalmış olmasından onur duydum.

İlkokulun dalgalı sularında debelenmeme karşın, önyargıya acımasızlığın asla karışmadığı evde, daha densiz eksikliklerim önemszenmedi ve garipliklerim çoğunlukla suyuma gidilerek geçiştirildi. On yaşımdayken, ufacık Lihtenştayn prensliğine hayranlık duyar oldum. Bir yıl sonra babam Zürih'e bir iş seyahatine bizleri de götürdü ve bir sabah annem Lihtenştayn'ın başkenti Vaduz'a arabayla gitmemiz için her şeyi ayarladığını duyurdu. Bütün ailenin açıkça benim ve sırf benim isteğime uymasının bana yaşattığı heyecanı hatırlıyorum. Dönüp geriye bakınca, Lihtenştayn takıntısı tuhaf görünüyor; ama daha önce pembe balonu yasaklamış olan annem o günü tasarlayıp düzenledi: Şirin bir kafede öğle yemeği, sanat müzesinde bir gezinti, ülkenin özgün posta pullarının basıldığı matbaaya bir ziyaret. Beğenildiğimi her zaman hissetmesem bile, kabullenildiğimi her zaman hissettim ve ayrıksılığımı gösterme serbestliğini buldum. Ama sınırlar vardı ve pembe balonlar bu sınırların yanlış tarafındaydı. Aile kuralımız bir aynılık paktı çerçevesinde ötekiliğe ilgi duymaktı. Benim istediğim şey ise dış dünyayı öylece durup gözlemlenmekle kalmamak, onu bütün genişliğiyle yaşamaktı. İnci için suya dalmak, Shakespeare'i ezberlemek, ses duvarını aşmak, örgü işlerini öğrenmek istiyordum. Bir açıdan bakılınca, kendimi dönüştürme arzumu kendimi nahoş bir varoluş biçiminin zincirlerinden kurtarmaya dönük bir çaba olarak görülebilir. Başka bir açıdan bakılınca, asıl benliğime doğru bir işaretti, ileride bürüneceğim kimliğe doğru can alıcı bir dönüm noktasıydı.

Anaokulundayken bile, diğer çocukların beni anlayamaması nedeniyle, te-neffüsleri öğretmenlerimle sohbet ederek geçirirdim; gerçi öğretmenler de muhtemelen anlayamıyorlardı ama nazik olacak kadar olgun yaşıydılar. Yedinci sınıfa vardığımda, çoğu günler öğle yemeğimi hazırlık okulu müdürünün sekreteri Bayan Brier'in odasında yemeye başladım. Liseyi öğrenci yemekhanesine hiç uğramamış biri olarak bitirdim; çünkü gittiğimde kızlarla birlikte oturmam alay konusu yapılacaktı ve oğlanlarla birlikte oturduğumda ise, aslında kızlarla birlikte oturması gereken bir çocuk sayılıp alaya alınacaktım. Çocukluk dönemini çoğu kez tanımlayan uyum sağlama dürtüsü benim için hiç var olmadı ve cinsellik üzerine düşünmeye başladığımda, eşcinsel arzuların uygunsuzluğu bana

heyecan verir oldu; istediğim şeyin gençler için her türlü seksten daha da farklı ve yasak olduğunun farkına vardım. Benim için homoseksüellik bir Ermeni tatlısı ya da Lihtenştayn'da geçen bir gün gibiydi. Bununla birlikte, gey olduğumun öğrenilmesi halinde, yerin dibine batacağım görüşündeydim.

Annemin gey olmamı istememesi bunun benim için en mutlu yol olmaya çağını düşünmesinden olduğu kadar, bir gey oğlun annesi olarak görülmekten hoşlanmamasındandı. Her ne kadar çoğu ebeveyn gibi, kendi mutlu olma yolunun en iyi yol olduğuna sahiden inansa da asıl sorun *benim* hayatımı denetim altına almak istemesi değildi. *Kendi* hayatını denetim altına almak istemesiydi; değiştirmek istediği şey bir homoseksüelin annesi olarak yaşamaktı. Ne yazık ki beni işin içine katmadan sorunu çözmesinin bir yolu yoktu.

Kimliğimin bu yönünden köklü biçimde nefret etmeyi erken yaşta öğrendim; çünkü bu sinik tutum, dikey bir kimliğe ailevi tepkinin yansımasıydı. Annem Yahudi olmanın sakıncalı olduğu görüşündeydi. Yahudileri işe almayan bir şirketteki üst düzey görevini sürdürmek için dinsel inancını gizli tutan dedemden edinmiş bunu. Dedem Yahudilerin alınmadığı bir banliyö kır kulübüne de üyeymiş. Annemin yirmili yaşların başındayken kısa süre nişanlı kaldığı bir Texaslı adam, ailesinin bir Yahudiyle evlenmesi halinde mirastan mahrum edileceği tehdidi üzerine nişanı bozmuş. Bu olay anneme kendini tanımanın getirdiği bir travma yaşatmış çünkü o zamana kadar kendini damgalı bir Yahudi olarak görmüyormuş; görünmek istediği her türlü kimliğe bürünebileceğini sanıyormuş. Beş yıl sonra Yahudi babamla evlenmeyi ve büyük ölçüde Yahudi bir dünyada yaşamayı seçmesine karşın, bu antisemitizmi hep içinde taşıdı. Belli klişelere uyan kimseleri gördüğünde, “Onlar adımızı kötüye çıkaran kişiler,” derdi. Okuduğum dokuzuncu sınıfın çok beğenilen güzel kızı hakkında ne düşündüğünü sorduğumda, söylediği şey şuydu: “Çok fazla Yahudi gibi görünüyor.” Annemin acıklı biçimde kendinden kuşkulanışta tuttuğu yol, benim gey olmaya yaklaşımımı belirledi: Ondan rahatsızlık yeteneğini miras aldım.

Çocukluktan sonra da uzun süre cinselliğe karşı bir set olarak çocuksu şeyle-re sarıldım. Bu gönüllü toyluk, arzuyu gizlemek yerine silmeye yönelik yapmacık bir Victoria dönemi ahlakçılığıyla örtülüydü. Yüz Dönüm Ormanı'nda ilelebet Christopher Robin olma gibi bazı uçuk hayallerim vardı; nitekim babama önceki bütün bölümlerini yüzlerce defa okuttuğum *Winnie-the-Pooh* kitaplarının son bölümünü benim hikâyemi çok andırmasından dolayı dinlemeye katlanamazdım. *House at Pooh Corner* [Pooh Köşesindeki Ev] şöyle biter: “Nereye giderlerse gitsinler ve yolda başlarına ne gelirse gelsin, ormanın tepesindeki o büyülük yerde küçük bir çocuk ve onun ayısı hep oynuyor olacak.” İşte o çocuk ve o ayı olmaya, kendimi çocuksu davranışta dondurmaya karar verdim; çünkü yaşça büyümenin bana işaret ettiği şey fazlasıyla aşağılayıcıydı. On üç yaşındayken, satın aldığım bir *Playboy* sayısını saatlerce inceleyerek, kadın anatomisi konusundaki rahatsızlığımı çözmeye çalıştım; bu anatomi ev ödevlerimden çok daha sıkıntı vericiydi. Liseye başladığım sıralarda, kadınlarla er ya da geç seks yapmaya mecbur kalacağımı biliyordum ve bunu beceremeyeceğim hissine kapılıp sıklıkla

ölümü düşünür oldum. Kişiliğimin büyüğü bir yerde hep Christopher Robin olmayı tasarlamayan yarısı, kendini bir trenin önüne atan Anna Karenina olmayı tasarlıyordu. Gülünç bir ikilikti bu.

New York'taki Horace Mann Okulu'nun sekizinci sınıfındayken, benden yaşça büyük bir çocuk, bana tavrımın bir kısaltması olarak Percy adını taktı. Okula birlikte gittiğimiz otobüse her gün bindiğimde, o ve hempaları "Percy! Percy! Percy!" diye terane tutturdurdu. Otobüste bazen başkalarıyla konuşamayacak kadar utangaç olan (ve gey olduğu sonradan anlaşılan) Çin asıllı bir Amerikalı öğrencinin, bazen de hatırı sayılır acımasızlığa aynı şekilde maruz kalan neredeyse kör bir kızın yanına oturdum. Kimi zaman otobüsteki herkesin kışkırtıcı teraneye bütün yol boyunca katıldığı olurdu. Kırk beş dakika avazlarının çıktığı kadar "Per-cy! Per-cy! Per-cy! Per-cy!" diye bağırırlardı. Üçüncü Bulvar, FDR Park Yolu, Willis Bulvarı Köprüsü, Binbaşı Deegan Otoyolu boyunca sürüp Riverdale'deki 246. Cadde'ye girinceye kadar sürerdi bu. Kör kız "boş vermem" gerektiğini söyleyip durduğu için, pek inandırıcı olmayan bir pozla, hiçbir şey olmamış gibi öylece oturdum.

Bu işin başlamasından dört ay sonra, bir gün eve dönüşümde annem şunu sordu: "Okul otobüsünde bir şey mi oluyor? Diğer öğrenciler sana Percy diye mi sesleniyor?" Meğer bir sınıf arkadaşım durumu annesine anlatmış ve o da annemi telefonla aramış. Öyle olduğunu itiraf ettiğimde, annem beni uzun bir süre kucakladıktan sonra, ona niçin anlatmadığımı sordu. Bunun hiç aklıma gelmemiş olması kısmen böyle alçaltıcı bir şey üzerine konuşmanın sadece onu somutlaştırmaya yarayacakmış gibi görünmesinden, kısmen yapılabilecek hiçbir şey olmadığını düşünmemden, kısmen de bana eziyet çektirilmesine vesile olan niteliklerin annemi de tiksindireceğini hissetmemden ve onun hayal kırıklığından korumak istememden.

Ondan sonra okul otobüsüne bir refakatçinin binmesiyle terane kesildi. Otobüste ve okulda bana sırf "top" demeye başladılar; çoğu kez öğretmenlerin işitebileceği mesafede söylenen bu hitaba hiçbiri karşı çıkmadı. Aynı yıl fen öğretmenin bize, homoseksüellerde anal büzücü kasların tahrip olması yüzünden dışkı tutamama sorununun ortaya çıktığını anlattı. Homofobi 1970'lerde yaygındı ama okulumun şık kültürü bunun keskince bilenmiş bir versiyonunu sunmaktaydı.

Haziran 2012'de *New York Times Magazine*'de Horace Mann mezunu Amos Kamil'in, benim de öğrenci olduğum dönemde bazı erkek öğretmenlerin okuldaki oğlanları sataşkan bir tavırla taciz ettiğine dair bir makalesi çıktı. Makalede böyle olayların ardından bağımlılıklara ve kendine zarar verici davranışlara yönelen öğrencilerden bahsedilmekteydi; bir adam ailesinin gençliğinde istismar edilmesinin izlerini sürmesinden kaynaklanan kederin doruğa varmasıyla orta yaşlarda intihar etmişti. Makale bende derin üzüntü ve şaşkınlık yarattı; çünkü böyle işlerle suçlanan bazı öğretmenler, okulumda yalnızlık duygusu çektiğimde, bana herkesten daha sevecen davranmışlardı. Diğer öğrenciler benimle hiç ilişkiye girmek istemezken, sevgili tarih öğretmenim beni yemeğe götürme, bana bir Kudüs Kitabı Mukaddes'i verme ve boş zamanlarında benimle sohbet etme

inceliğini gösterirdi. Müzik ğretmeni beni konser sololarıyla ödüllendirir, ona ilk adıyla hitap etmeme ve odasına girip çıkmama izin verir, en keyifli maceralarım arasında yer alan korolara çıkarırdı. Bu ğretmenler kimliğimin farkına varmış gibiydi ve bana bakışları yine de olumluydu. Onların cinselliğimi örtük biçimde kabullenışi, bağımlılığa ya da intihara ynelmememi sağladı.

Dokuzuncu sınıftayken, okulun (aynı zamanda bir futbol antrenörü olan) sanat ğretmeni, benimle mastürbasyon üzerine sohbet etmek için uğraşıp durdu. arpılmış gibi oldum: Bunun bir tür tuzak olabileceğini, karşılık vermem halinde, herkese gey olduğumu söyleyeceğini ve daha da alay konusu haline geleceğimi düşündüm. Başka hiçbir ğretmen bana asılmadı; bunun sebebi belki gözlüklü, pantolon askılı, sıska, sosyal bakımdan uyumsuz bir ocuk olmam, belki anne babamın koruyucu tetikelik bakımından nam salmış olması, belki de beni başka bazı kişilerden daha az yanaşılır kılan yalıtıcı bir kibirli tavır takınmamdı.

Sanat ğretmeni onunla sohbetlerimden kısa bir süre sonra ortaya atılan suçlamalar üzerine görevden alındı. Yol verilen tarih ğretmeni bir yıl sonra intihar etti. Birçok gey ğretmen okuldan atılırken, evli olan müzik ğretmeni, bir ğretim üyesinin ifadesiyle “terör dönemi”ni zarar görmeden atlattı. Kamil’in bana yazdığına göre, sataşkan olmayan gey öğretmenlerin okuldan atılışları “yanlış bir Şekilde homoseksellikle özdeşleştirilen sbyancılığın kökünü kazımaya dönük bir girişim”den kaynaklanmıştı. Öğrencilerin gey öğretmenlerden bazen yüzlerine karşı bile canavarca ibarelerle söz etmelerinin sebebi, bu önyargıların okul camiası tarafından açıkça onaylanmasıydı.

Tiyatro bölümünün başındaki Anne MacKay, karşılıklı suçlamalardan sessizce sıyrılıp kurtulan bir lezbiyendi. Mezun olmamdan yirmi yıl sonra, onunla e-posta yoluyla yazışmaya başladık. On yıl sonra ölmek üzere olduğunu öğrenince, onu ziyaret etmek üzere arabayla Long Island’ın doğu ucuna gittim. İrtibatı girmemizi o sırada makalesi için araştırma yapan Amos Kamil sağlamıştı ve ikimiz de onun paylaştığı suçlamalardan rahatsızdık. Bayan MacKay geçmişte yürüyüş tarzımdan dolayı alaya alındığımı kibarca açıklayan ve bana daha güvenle adım atmayı öğretmeye çalışan bilge öğretmendi. Okuldaki son yılımda Algernon rolüyle yıldızlaşabilmem için, *The Importance of Being Earnest* [Ciddi Olmanın nemi] adlı oyununu sahneye koymuştu. Yanına gidişim teşekkür etmek içindi. Onun beni ağırışı ise özür dilemek için.

Bayan MacKay nceki bir içinde başka bir kadınla birlikte yaşadığı haberinin yayıldığını, velilerden Őikyetler geldiğini ve bu yüzden geri kalan meslek yaşamında bir tür gizlenme yolunu seçtiğini açıkladı. Koruduğu resm mesafeden pişmanlık duyduğunu ve bir fener olabileceği gey öğrencileri yüzüstü bırakmış olma duygusunu taşıdığını belirtti; oysa benim gibi o da daha açık olması halinde işini kaybetmiş olacağını biliyordu. Onun öğrencisiyken, olduğundan daha büyük bir yakınlaşma düşüncesi hiç aklımdan geçmemişti; ama yıllar sonra konuşurken, ikimizin de ne kadar meyas olduğunun farkına vardım. Keşke bir süre aynı yaşta olabilseydik; çünkü kırk sekiz yaşındaki halimle, bana öğretmenlik yaptığı dönemde onun için iyi bir arkadaş olurdum. Bayan MacKay kam-

püs dışında bir gey aktivistti; şimdi ben de öyleyim. Lisede okurken, onun gey olduğunu biliyordum, o da benim gey olduğumu biliyordu; ancak ikimizin de doğrudan sohbeti imkânsız kılacak şekilde homoseksüelliğine hapsolması, bizi doğruları konuşmak yerine, sadece birbirimize sevecen davranma durumunda bırakmıştı. Aradan onca yıl geçtikten sonra onu görmek eski yalnızlığımı depreştirdi ve yatay dayanışmaya dönüştürülmediği sürece, ayrıksı bir kimliğin ne kadar yalnızlaştırıcı olabileceğini hatırladım.

Amos Kamil'in makalesinin yayımlanmasından sonra Horace Mann mezunlarının internet ortamındaki sarsıcı buluşmasında, bir kişi hem mağdurlarına, hem de faillere üzüldüğünü yazarken, ikinci kesim için şunu belirtti: "Onlar homoseksüel arzularının marazi olduğunu öğreten bir dünyada nasıl tutunabileceklerini kestirmeye çalışan yaralı, kafası karışık kişilerdi. Okullar yaşadığımız dünyayı yansıtırlar. Kusursuz yerler olamazlar. Her öğretmen duygusal bakımdan dengeli bir kişi çıkmaz. Bu öğretmenleri mahkûm edebiliriz. Ama bu tutum temeldeki sorunla, yani kendinden nefret duygusuyla yakışsız davranışlara giren insanları yaratan hoşgörüsüz bir toplumla değil, sadece bir arazla uğraşmayı getirir." Öğretmenler ve öğrenciler arasında cinsel temas kabul edilemez; çünkü baskı ve rıza arasındaki sınırı bulanıklaştıran bir güç farklılığını istismara dayanır. Çoğu durumda onarılamayacak travmaya yol açar. Kamil'in görüştüğü ve anlattığı öğrencilerin başına bu durumun geldiği apaçıktı. Öğretmenlerimin böyle bir şeyi nasıl yapmış olabileceğine kafa yorarken, asıl kimliği marazi ve gayrimeşru sayılan birinin bu durumla çok daha büyük bir suç arasındaki ayrımı irdeleme çabasına girebileceği geldi aklıma. Bir kimliği rahatsızlıkmuş gibi ele almak, asıl rahatsızlığı daha dirençli olmaya yöneltebilir.

Özellikle New York'ta gençlerin karşısına cinsel fırsatlar sıkça çıkar. Günlük ev işlerimden biri, köpeğimizi yatma vaktinden önce dışarıda gezdirmektir. On dört yaşındayken, bu gezilerde evimize yakın Uncle Charlie's Uptown ve Camp David adlı iki gey bar keşfettim. Kerry Blue cinsi teriyer köpeğimiz Martha'yı daracak kot pantolonluların bu iki alışveriş noktasının yer aldığı bir daire içinde dolaştırmayı alışkanlık edindim; Martha tasmağını kibarca çekiştirirken, Lexington Bulvarı'nın adamlarla dolup taşmasını izledim. Derken adının Dwight olduğunu söyleyen bir adam peşime düştü ve beni çekip bir kapı aralığına sıkıştırdı. Dwight'la ya da öbürleriyle düşüp kalkamazdım; çünkü bunu yaptığımda, başka birine dönerdim. Dwight'ın görünüşünü hatırlamasam da adı bugün bile içimi özlemle ürpertir. Sonunda on yedi yaşındayken bir erkekle cinsel ilişkiye girdiğimde, normal dünyadan temelli koptuğumu hissettim. Eve gidince elbiseLERİMİ kaynattım, ardından kaynar suyla bir saat duş aldım – işlediğim günah sanki bu şekilde temizlenebilirmiş gibi.

On dokuz yaşındayken, *New York* dergisinin arka sayfasında, seks sorunları olan insanlara ikame terapisi sunan bir ilanı okudum. İstedğim kimlikle ilgili sorunun istemediğim kimlikle ilgili soruna bağlı olduğuna hâlâ inanıyordum. Bir derginin arka sayfasının deva bulmak için iyi bir yer olmadığını biliyordum

ama durumum beni tanıyan birine açamayacağım kadar utanç vericiydi. Birikmiş paramı yanıma alıp Hell's Kitchen semtinin yolunu tuttum ve asansörsüz bir binadaki muayenehanede, cinsel endişelerim üzerine uzun sohbetlere koyuldum. Aslında kadınlara ilgi duymadığımı kendime ya da sözde terapistem itiraf edemeyecek durumdaydım. O sıralarda erkeklerle faal cinsel yaşamımdan söz etmedim. "Danışmanlık" hizmeti almaya başladığım ve "doktor" hitabıyla anmaya özendirildiğim kişiler, "ikame partner"lerimle "alıştırmalar" için tavsiyelerde bulunmaktaydı; bu partnerler tam anlamıyla fahişe olmamakla birlikte, tam anlamıyla başka bir şey de olmayan kadınlardı. Belirlenen protokollerin birinde, ikame partner bir kedi pozuna girerken, benim de bir köpek pozuna girmem ve çıplak olarak dört ayak üstünde etrafında emeklemem gerekiyordu; karşılıklı zıt cinsler arasında yakınlığı canlandırma metaforu o sırada farkına vardığımdan daha anlam yüklüdür. Garip biçimde tutulduğum bu kadınlardan biri, güneydoğu bölgesinden gelme çekici bir sarışındı; bir süre sonra bana bir nekrofil olduğunu ve morgda başının derde girmesinden sonra bu işe girdiğini anlattı. Rahatlığın tek cinsel partnerle sınırlı kalmaması için, kızları sürekli değiştirmek şarttı; ilk seferinde Porto Rikolu bir kadının üstüme çıktığını ve mest olmuşcasına "İçimdesin! İçimdesin!" diye bağırarak hoplayıp durduğunu, benim ise nihayet ödüle ulaşip ulaşmadığımı ve uygun bir heteroseksüel dönüşüp dönüşmediğimi tedirgin bir can sıkıntısıyla merak ederek öylece uzandığımı hatırlıyorum.

Bakteriyel enfeksiyonlar dışında tedaviler nadiren çabuk ve tam işe yarar; ama sosyal ve tıbbi gerçeklerin hızla değiştiği bir dönemde, bunu görmek zor olabilir. Benim iyileşmem, rahatsızlık algısından kurtulmakla oldu. 45. Cadde'deki muayenehane rüyalarımın hâlâ girer: Solgun ve ter kokulu bedenimi heyecan duyacak ölçüde bir cesede yakın bulan nekrofil; görev aşkı içinde beni bedeniyle öylesine büyük coşkuyla tanıştıran Latin kadın. Yaklaşık altı ay boyunca haftada sadece iki saati alan tedavim, bana kadınların bedenleri konusunda rahatlık kazandırdı ve bu da yaşamaktan mutlu olduğum sonraki heteroseksüel tecrübelerde hayati rol oynadı. İlişkiye girdiğim kadınlardan bazılarını sahiden sevdim ama onlarla birlikteyken, gördüğüm "tedavi"nin kendinden tiksinden damıtılmış bir dışavurumu olduğunu asla unutamadım ve beni müstehcen uğraşa yatkın kılan şartları hiçbir zaman tam bağışlamadım. Ruhumu Dwight ile o kedi kadınlar arasında germek, ilk yetişkinlik yıllarımda romantik aşkı benim için neredeyse imkânsız kıldı.

Anne babalar ile çocuklar arasında derin farklılıklara ilginç, pişmanlığımın kaynağını araştırma ihtiyacından doğdu. Anne babamı suçlamak hoşuma gitse de çektiğim acının büyük ölçüde çevremdeki dünyadan, bir ölçüde de benden kaynaklandığına inanma noktasına gelmiş durumdayım. Bir münakaşanın harareti içinde, annem bir keresinde bana şunu söylemişti: "Günün birinde bir terapistem giderek, ona korkunç annenin hayatını mahvedişleriyle ilgili her şeyi anlatabilirsin. Ama sözünü ettiğin şey *senin* mahvolmuş hayatın olacak. Bu yüzden mutluluk duyabileceğin, sevebileceğin ve sevilebileceğin bir hayat yarat kendine çünkü asıl önemli olan o." İnsan birini sevmekle birlikte kabullenemeyebilir; aynı